

Nr 27.

Ankom till riksdagens kansli den 17 april 1945 kl. 5 em.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om viss skattefrihet för av sjömän uppburen krigsrisk ersättning för år 1945 jämte en i ämnet väckt motion.

I en den 2 mars 1945 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 187, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade

Förslag

till

**förordning om viss skattefrihet för av sjömän uppburen krigsrisk-
ersättning för år 1945.**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skall femtio procent av det tillägg å hyran på grund av krigsrisk (krigsrisk ersättning), som för år 1945 utgått eller kan komma att utgå till befälhavaren eller den som tillhör besättningen på svenskt fartyg, icke utgöra skattepliktig inkomst. Vad sålunda stadgas skall gälla även i de fall, där krigsrisk ersättningen jämlikt punkt 9 av anvisningarna till 32 § kommunalskatte-
lagen icke är att hänföra till intäkt av tjänst.

Vad i första stycket sägs skall dock, där krigsrisk ersättningen för ifråga-
varande år överstiger tiotusen kronor, icke gälla beträffande den överskjutande delen.

2 §.

Det åligger arbetsgivare, som för år 1945 utbetalat krigsrisk ersättning till hos honom anställd sjöman, att i uppgift, som i 33 § a) taxeringsförordningen avses, angiva huru stor del av den till sjömannen för nämnda år utbetalade ersättningen, som utgjort krigsrisk ersättning.

Vad i taxeringsförordningen stadgas angående påföljd för underlåtenhet att behörigen fullgöra i 33 § samma förordning föreskriven uppgiftsskyldighet

skall äga motsvarande tillämpning beträffande arbetsgivares underlåtenhet att behörigen fullgöra uppgiftsplikt, varom i första stycket i denna paragraf stadgas.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Till behandling i samband med förevarande proposition har utskottet upptagit den under motionstiden vid riksdagens början väckta motionen II: 284 av herr *Johanson* i Norrköping m. fl., vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om sådan ändring i kungörelsen av den 30 juni 1943 om viss skattelindring för krigsriskersättning till sjömän, att hela beloppet må bli skattefritt».

Rörande de skäl, som anförts till stöd för det i motionen framställda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Beträffande vad departementschefen vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t anført får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll.

Särskilda regler rörande beskattning av krigsriskersättning till sjömän infördes genom förordningen den 30 juni 1943 (nr 491) om viss skattefrihet för krigsriskersättning till sjömän. Enligt nämnda förordning skall vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt femtio procent av det tillägg å hyran på grund av krigsrisk (krigriskersättning), som för åren 1943 och 1944 utgått eller kan komma att utgå till befälhavaren eller den som tillhör besättningen på svenskt fartyg, icke utgöra skattepliktig inkomst; dock skall — där krigsriskersättningen för kalenderår överstiger tiotusen kronor — vad nyss sagts icke gälla beträffande den överskjutande delen.

I den proposition (nr 309), genom vilken förslag till nyssnämnda förordning framlades för 1943 års riksdag, lämnades vissa upplysningar rörande storleken av den krigsriskersättning, som utgick enligt då gällande avtal mellan Sveriges redareförening m. fl., å ena, samt Sveriges fartygsbefälsförening, svenska maskinbefälsförbundet, Sveriges radiotelegrafistförening, svenska sjöfolksförbundet och svenska stewartsföreningen, å andra sidan. Enligt de nu gällande avtalen, vilka varit i tillämpning under tiden från och med den 12 juni 1944, utgår krigsriskersättning efter i huvudsak samma grunder som enligt de i 1943 års proposition omnämnda avtalen, dock att, bland annat, krigsriskersättningen för svensk kustfart i Östersjön söder om 59° nordlig bredd höjts från 40 till 115 procent av månadshyran.

I detta sammanhang må erinras om att genom lagen den 15 december 1939 (nr 856) om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän vissa inskränkningar meddelats i fråga om rätten att förfoga över intjänad krigsrisker-

sättning. Denna lag, som ursprungligen gällde krigsrisk ersättning belöpande å tiden till och med den 31 mars 1941, har sedermera successivt erhållit fortsatt tillämpning, senast genom lagen den 24 mars 1944 (nr 113), vilken avser krigsrisk ersättning för tiden till och med den 30 juni 1945. I propositionen nr 92 till innevarande års riksdag har på hemställen av chefen för justitiedepartementet framlagts förslag om utsträckning av 1939 års lag till att avse krigsrisk ersättning, som belöper å tiden till och med den 30 juni 1946.

I anledning av en vid årets riksdag i andra kammaren framställd interpellation rörande tillämpningen av bland annat 1943 års ifrågavarande förordning med avseende å delägare i fraktskutor hade yttrande i ämnet inhämtats från *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*.

I en den 3 oktober 1944 dagtecknad skrift har *Sveriges fartygsbefälsförening* hemställt att frågan om skattelindring för civil flygpersonals krigsrisk ersättning, vilken fråga berördes i propositionen nr 309 till 1943 års riksdag, måtte ånyo upptagas till prövning.

Till stöd för det i den föreliggande propositionen framlagda förslaget har departementschefen anfört bland annat följande:

»De billighetskäl, som föranledde lagstiftningen om viss skattefrihet för sjömän med avseende å krigsrisk ersättning för åren 1943 och 1944, torde med samma styrka tala för att motsvarande förmån beredes dem för innevarande år. I enlighet härmed förordar jag, att ifrågavarande lagstiftning göres tillämplig även beträffande sådan krigsrisk ersättning till sjömän, som utgått eller kan komma att utgå för år 1945.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har vid tillämpningen av 1943 års förordning fråga uppkommit, huruvida befälhavare eller besättningsman å fraktfartyg, som tillika är delägare i fartyget, må komma i åtnjutande av lindring i beskattningen av krigsrisk ersättning. Prövningsnämnden i Göteborgs och Bohus län har för sin del beslutat att, då inkomsten i dylikt fall i skattetekniskt hänseende skall behandlas såsom intäkt av rörelse, icke medgiva skattefrihet för denna kategori av sjömän.

Med hänsyn till grunderna för den åt sjömännen medgivna skattefriheten — främst krigsrisk ersättningens karaktär av premie för de risker till liv och lem, för vilka sjömännen utsätta sig i och för sitt arbete — böra enligt min mening bestämmelserna om skattefrihet gälla även i det fall att sjömannen är delägare i vederbörande handelsbolag, enkla bolag eller rederi. Avfattningen av 1943 års förordning torde icke heller utesluta en sådan tolkning. Då erfarenheten emellertid visat, att avfattningen av nämnda förordning föranlett tvekan om rätta innebörden av bestämmelserna i denna del, torde i den nya författningen i ämnet böra uttryckligen stadgas, att skattefrihet skall äga rum även i de fall, där krigsrisk ersättningen jämlikt punkt 9 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen icke är att hänföra till intäkt av tjänst.

I anledning av vad länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län vidare anfört vill jag framhålla, att en förutsättning för tillgodonjutande av skattefriheten

bör vara att vederbörande faktiskt uppburit hyra och krigsriskersättning. Det bör sålunda icke ifrågakomma att för besättningsman å fartyg, som erhållit ersättning för sitt arbete endast genom andel i vinsten, fingera att viss del av denna rörelseinkomst utgjort tillägg å hyra på grund av krigsrisk. Å andra sidan torde taxeringsmyndigheterna vara oförhindrade att, därest omständigheterna i något fall skulle ådagalägga att större del av sjömannens ersättning av skatteskäl rubricerats som krigsriskersättning än som med hänsyn till de å honom förut tillämpade lönebestämmelserna och eljest gällande kollektivavtal är att anse såsom sådan ersättning, vägra avdrag beträffande den överskjutande delen.

Vad härefter angår fartygsbefälsföreningens hemställan att även civil flygpersonal måtte komma i åtnjutande av skattefrihet från krigsriskersättning, torde jag få erinra om mina uttalanden i denna fråga i den förut omnämnda propositionen nr 309 till 1943 års riksdag. Jag uttalade därvid, att en skattelindring för sjömännen vore motiverad med hänsyn till de speciella förhållanden, som förelåge i fråga om denna yrkesgrupp, men att någon motsvarande skattelindring för andra yrkesgrupper icke syntes böra komma ifråga. Någon sådan förändring av läget, som nu skulle kunna motivera ett annat ståndpunktstagande till frågan om beskattningen av civilflygarnas krigsriskersättning, torde icke ha inträtt. Jag anser mig därför ej heller nu böra tillstyrka, att lindringen i beskattningen av krigsriskersättning utsträcker att gälla den civila flygpersonalen.»

I motionen II:284 har framhållits bland annat, att det pågående kriget medfört oerhörda påfrestningar för sjöfolket. Vid krigets början lyckades sjöfolket genom sina organisationer tillkämpa sig en viss krigsriskersättning som en ringa kompensation för de stora risker, sjömännen togo till liv och lem. Denna ersättning hade sjöfolket aldrig betraktat som lön i vanlig mening, vilken skulle kunna beskattas. Sjöfolkets krav på skattefrihet för krigsriskersättning tillmötesgicks först genom den år 1943 utfärdade förordningen i detta ämne men endast till hälften. Då kriget nu syntes lida mot sitt slut och i samband därmed ännu större svårigheter komme att uppstå för sjöfolket att betala skatt på den andra delen av krigsriskersättningen, yrkade motionärerna, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om sådan ändring i 1943 års förordning, att hela krigsriskersättningen bleve skattefri.

Utskottet.

Det i förevarande proposition framlagda förslaget om viss skattefrihet för av sjömän uppburen krigsriskersättning för år 1945 överensstämmer i huvudsak med motsvarande bestämmelser i 1943 års förordning om skattefrihet med avseende å krigsriskersättning för åren 1943 och 1944. Förslaget innehåller sålunda endast den avvikelser från nämnda bestämmelser, att i förslaget intagits ett uttryckligt stadgande om att förordningen skall äga tillämpning även i de fall, där krigsriskersättningen jämlikt punkt 9 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen icke är att hänföra till intäkt av tjänst. Liksom enligt 1943 års förordning avser skattefriheten i regel 50 pro-

cent av krigsriskersättningens belopp. Därest krigsriskersättningen för ifrågavarande år överstiger 10 000 kronor, åtnjutes — liksom enligt 1943 års förordning — ej skattefrihet för den överskjutande delen.

I motionen II: 284 har yrkats, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om sådan ändring i 1943 års förordning, att skattefrihet finge åtnjutas för krigsriskersättningen i dess helhet.

Utskottet får i detta sammanhang erinra om att vid tillkomsten av 1943 års förordning av såväl departementschefen som samma års bevillningsutskott uttalades, att krigsriskersättning principiellt sett utgjorde skattepliktig intäkt men att billighetsskäl talade för en skattelindring för sjöfolket. Därvid framhöll departementschefen, att en skälig skattelindring skulle beredas sjömännen, därest endast 50 procent av krigsriskersättningen medräknades i den skattepliktiga inkomsten. 1943 års bevillningsutskott ansåg sig icke böra motsätta sig detta förslag. Däremot avstyrkte utskottet bifall till i väckta motioner framställda yrkanden om skattefrihet för krigsriskersättningen i dess helhet.

I den nu förevarande propositionen har departementschefen anført, att de billighetsskäl, som föranledde 1943 års lagstiftning i detta ämne, med samma styrka torde tala för att motsvarande förmån bereddeshjömännen för innevarande år. Till detta uttalande kan utskottet ansluta sig. Att, såsom i motionen II: 284 ifrågasatts, utsträcka skattefriheten till att avse krigsriskersättningen i dess helhet anser sig utskottet, under hänvisning till vad som rörande detta spörsmål förekommit vid 1943 års riksdag, däremot icke kunna förorda. Utskottet tillstyrker fördenskull bifall till propositionen och avstyrker det i motionen framställda yrkandet.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 187, antaga det vid propositionen förgade förslaget till förordning om viss skattefrihet för av sjömän uppburen krigsriskersättning för år 1945, samt

B) att motionen II: 284 av herr Johanson i Norrköping m. fl. icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 april 1945.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Johan Bärge, Elon Andersson, Wahlmark, Axel Ivar Anderson, friherre De Geer, Eklund, Heüman, Franzon, Lennart Johansson och Ramberg, samt

från andra kammaren: herrar Lövgren, Hagberg i Malmö, Björklund, Hammarlund, Orgård, Janson i Frändesta, Karlsson i Grängesberg, Ohlsson i Kastlösa, Vigelsbo och Kristensson.